



**ВОЈВОДИНАШУМЕ  
Петроварадин**



**Број: 2317/7-3**

**Датум: 25. 01. 2024. год.**

## **СМЕРНИЦЕ ЗА УПРАВЉАЊЕ ХЕМИЈСКИМ ЗАШТИТНИМ СРЕДСТВИМА (ПЕСТИЦИДИМА)**

Укупна активност на пословима заштите шума у ЈП „Војводинашуме“ одвија се у непосредној сарадњи и под надзором Института за низијско шумарство и животну средину из Новог Сада, а која се спроводи у оквиру дугорочног пројекта „Заштита шума ЈП Војводинашуме“, који се састоји из следећа три потпројекта:

- А) Заштита од штетних фактора у расадницима, засадима, културама, семенским објектима и састојинама;**
- Б) Програм сарадње на прогнозно - извештајним пословима у заштити шума на подручју ЈП „Војводинашуме“ и пословима везаним за FSC™ (FSC C021645) сертификат из домена заштите шума;**
- В) Сузбијање коровске вегетације у расадницима и засадима топола, белих топола и багрема и обновљеним шумама хрста лужњака.**

У оквиру реализације наведеног пројекта, специјалисти Института и стручњаци предузећа делују у оквиру заједничког тима на идентификацији појава и праћењу популационих нивоа најважнијих болести и штеточина шумског дрвећа. Мере сузбијања болести и штеточина прописују специјалисти Института, а спровођење прописаних мера спроводе стручњаци предузећа под надзором специјалиста Института за низијско шумарство и животну средину.

Примењена заштита шума се спроводи на принципима интегралне заштите, где се поред интезивне примене узгојних и фитосанитарних мера употребљавају и хемијска заштитна средства (пестициди) као додатне мере заштите и у случајевима озбиљне угрожености шума, шумских култура, семенских објеката и расадника од болести и штеточина.

Поред пестицида, у одређеним случајевима се могу примењивати и биолошке мере заштите, које подразумевају употребу микоризних гљива и конкурентских микроорганизама ради спречавања развоја патогених микроорганизама.

Редовне хемијске мере заштите од биотичких узрочника штета у достигнутом систему интегралне заштите у расадницима још увек су неопходне, иако је примена пестицида све сложенија због недостатка информација о њиховом интеракцијском деловању са другим једињењима у природи.

У стручној литератури, проспектима и атестима ретко се могу наћи препоруке за примену појединих пестицида у шумарству, док се већина тих препорука односи на сузбијање болести,

штеточина и корова у пољопривреди. Стога, доста је тешко дати потпуни преглед пестицида за примену у шумарству, односно у расадничкој производњи, пре свега, због специфичности гајених биљака и услова у којима расту.

Подела пестицида по намени у смислу Закона о промету средстава за заштиту биља (Службени гласник РС, бр. 41/2009 и 17/2019) укључује хемијске производе или производе биолошког порекла намењених за:

- спречавање, сузбијање и уништавање штетних организама (инсекти и пауци, стоноге, нематодe, глодари, микроорганизми, бактерије, гљиве, вируси и други штетни организми);
- сузбијање или уништавање непожељних врста биљака (коров и друго);
- одбијање штетних инсеката, птица и глодара (репеленти);
- ремећење нормалног понашања инсеката (феромони);
- деловање на животне процесе биљака на начин који се разликује од деловања средстава за прихрањивање (регулатори развоја и раста биљака);
- изазивање превременог опадања лишћа (дефолијанти);
- убрзање сушења лишћа и других надземних делова (десиканти);
- спречавање раста биљака (ретарданти);
- спречавање алелопатских ефеката на биљке (алелопати);
- заштиту производа биљног порекла током складиштења;
- побољшање деловања пестицида (синергенти, протектанти, оквашивачи и други).

У пракси је много познатија подела пестицида на:

1. фитонциде (средства за сузбијање штетних агенаса гљивичног порекла – фунгициди и биљног порекла – хербициди);
2. зооциде (средства за сузбијање штеточина животињског порекла – инсектициди, акарициди, нематоциди, родентициди и друго).

Пестициди могу токсично деловати на све живе организме. Токсично деловање на живи организам може се испољити токсично и летално. Токсична доза представља количину хемијског једињења довољну да изазове тровање, али не и смрт живог организма. Летална доза је количина хемијског једињења која унета одједном у организам изазива смрт. Изражава се са LD<sub>50</sub> (средња летална доза) и представља количину отрова довољну да изазове смрт 50% индивидуа које су отров унеле у организам. Летална доза се изражава у грамима односно милиграмима на 1 (један) килограм живе мере топлокрвних животиња (ppm).

Употреба пестицида за сузбијање болести и штеточина шумског дрвећа врши се у складу са одредбама Закона о шумама (Службени гласник РС, бр. 30/2010, 93/2012, 89/2015 и 95/2018 - др. закон), Закона о здрављу биља (Службени гласник РС, бр. 41/2009 и 17/2019), Закона о промету средстава за заштиту биља (Службени гласник РС, бр. 41/2009 и 17/2019), пратећим подзаконским актима, захтевима FSC привременог националног стандарда за газдовање шумама Републике Србије (FSC-STD-SRB-01-2023), FSC политике о примени пестицида (FSC-POL-30-001 V3-0 EN и FSC-POL-30-00a V3-0 EN) и Стратегијом примене пестицида ЈП „Војводинашуме“ као саставним делом овог документа.

У циљу успостављања безбедног система управљања пестицидима у ЈП „Војводинашуме“, спроводиће се следеће процедуре и поступци у примени заштитних хемијских, биотехничких и биолошких препарата:

1. На нивоу предузећа, односно огранака предузећа (шумских газдинстава) извршиће се попис свих пестицида који се налазе у складиштима;

2. Сачиниће се листа свих пестицида чији је рок употребе истекао или је њихова употреба забрањена. Све количине таквих пестицида ће се безбедно ускладиштити до изналажења могућности њиховог збрињавања у складу са важећим законским прописима;
3. Употреба пестицида се врши под непосредним надзором стручног особља предузећа и контролом специјалиста Института за низијско шумарство и животну средину;
4. Радници који спроводе непосредно третирање шума, шумских култура, семенских објеката и расадника пестицидима, морају користити средства личне заштите прописане Правилником о заштити на раду и упутствима за примену пестицида датих од стране произвођача;
5. Непосредни руководиоци ће удаљити са посла све раднике који не користе средства личне заштите током примене пестицида;
6. Празна пластична и стаклена амбалажа од пестицида се након три пута поновљеног испирања водом сипа у припремљени раствор за третирање и отпрема у за то одређено складиште до изналажења могућности за њено безбедно збрињавање;
7. Спаљивање амбалаже од пестицида је строго забрањено;
8. Забрањено је проливање и одлагање остатака неискоришћених пестицида у шуми, земљишту и водотоцима;
9. Складишта пестицида морају бити обезбеђена од приступа неовлашћених лица и са видним упозорењем о забрани приступа и присутној опасности од непосредног физичког излагања пестицидима;
10. У поступцима јавних набавки пестицида, уколико за то буду постојале могућности, добављачи треба да буду условљени обавезом преузимања празне амбалаже и неискоришћених количина пестицида чији је рок истекао;
11. Набавка пестицида се врши у складу са планом јавних набавки којој претходи израда листе пестицида према захтевима FSC политике о примени пестицида.

**ДИРЕКТОР ПРЕДУЗЕЋА**

**Роланд Кокаи, маг. ек.**